

Yrkeshögskolan

OMRÅDESANALYS 2025

Design, formgivning och grafisk teknik

Myndigheten för yrkeshögskolan

Innehållsförteckning

Inledning	3
Innehåll	4
Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar	4
Avstämningar	4
Yrkeshögskolans statistik	5
Bedömning av platsernas utveckling	5
Design, formgivning och grafisk teknik	6
Utfall ansökan YH-program 2024	7
Resultat från genomförda utbildningar inom YH-program	8
Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt	10
Regionalt utbud och regional efterfrågan	18
Bedömning av utvecklingen för nya platser inom YH-program med start från 2026	20
Definitioner	22

Inledning

Det här är ett analysunderlag som visar hur myndigheten ser på utbildningarnas resultat, efterfrågan på kompetens och utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar som har en koppling till varandra.

I underlaget presenteras statistik avseende pågående och beviljade utbildningsplatser, resultat för en utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar samt information om efterfrågan. Varje presentation avslutas med en bedömning av hur myndigheten ser på utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning och hur många platser som kan beviljas för start.

Bedömningen bygger på en avvägning av vad som är rimligt att bevilja utifrån en rad faktorer, där de tre främsta är

- det ekonomiska utrymme som myndigheten beräknar ha för att bevilja statsbidrag och särskilda medel för programmen
- dimensionering av redan beviljade platser och pågående utbildningar
- efterfrågan på kompetens.

Det bör understrykas, att det kan finnas skillnader gentemot bedömningen och den efterfrågan på kompetens som finns. Myndigheten har begränsade medel och en mängd prioriteringar måste göras mellan samtliga utbildningsinriktningar. Det kan innebära att efterfrågan inte kan matchas med motsvarande antal utbildningsplatser. Andra faktorer kan också påverka och som leder till att det inte är rimligt att genomföra en ökning av en utbildningsinriktning.

Enligt förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan.

Målsättningen med områdesanalysen är att bidra till ökad transparens och tydlighet. Underlaget kan både hänvisas till inför det att en ansökan öppnar och vid bedömning och kan förhoppningsvis bidra till att skapa en röd tråd från den enskilda ansökan till myndighetens

beslut. Det är värt att understryka att bedömningen av en utbildningsansökan väger in fler faktorer än just områdesanalyserna.

Innehåll

Strukturen är densamma för samtliga områdesanalyser. Varje områdesanalys innehåller följande information:

- Utfall av årets ansökan och det nya utbildningsutbudet
- Resultat från genomförda utbildningar
- Beskrivning av efterfrågan på 3–5 års sikt
- Regionalt utbud och regional efterfrågan
- Bedömning av nya platser

Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar

Det finns drygt 200 utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan. Till varje utbildningsinriktning hör en SUN-kod som myndigheten har tagit fram genom att utgå från *Svensk utbildningsnomenklatur* (SUN). All statistik som presenteras är uppbyggd efter detta system.

Varje utbildningsinriktning leder till en yrkesroll eller flera närliggande yrkesroller. Det finns också utbildningsinriktningar som kategoriseras som "övriga" utbildningsinriktningar. Dessa övriga SUN-koder kan innehålla både specifika utbildningar för vilka det av någon anledning saknas en dedikerad inriktning, eller mer obestämbara utbildningar som inte passar in i några av de andra SUN-koderna.

Antalet utbildningsinriktningar kan förändras över tid. Myndigheten kan ta bort eller lägga till SUN-koder beroende på arbetsmarknadens utveckling.

Avstämningar

I framtagandet av denna områdesanalys har avstämningar skett med berörda branscher eller andra relevanta aktörer som kan bidra till att ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå, när så har varit möjligt.

Yrkeshögskolans statistik

Det finns mycket statistik om yrkeshögskolan och för den som vill veta mer hänvisas till myh.se och scb.se.

Här presenteras endast en begränsad del och det statistiska underlaget som tas upp är

- statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser per utbildningsinriktning
- examensgrad från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- andel i arbete från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- arbetets överensstämmelse med utbildningen per utbildningsinriktning
- outnyttjade platser per utbildningsinriktning.

Statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser utgör en grund för dimensionering av nya utbildningsplatser. Det som är särskilt relevant att visa i detta sammanhang är statistik över platser per slutår, för att illustrera vilket utflöde av kompetens som utbildningarna kan bidra med per år om alla beviljade platser utnyttjas.

Statistiken visar också var i landet beviljade utbildningar är placerade. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska ha en utifrån arbetslivet lämplig regional placering och den regionala efterfrågan är en viktig aspekt vid beviljandet av nya platser.

Examensgrad, andel i arbete, arbetets överensstämmelse med utbildningen samt outnyttjade platser är alla olika sätt att mäta utbildningarnas resultat per utbildningsinriktning.

Bedömning av platsernas utveckling

Det nya underlaget avslutas med en bedömning av hur antalet platser per utbildningsinriktning kommer att utvecklas och hur många platser som kan beviljas för start från 2026.

Bedömningen är inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli lägre eller högre än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan alla utbildningsinriktningar.

Design, formgivning och grafisk teknik

Denna områdesanalys omfattar de utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan som leder till yrkesroller inom design, formgivning och grafisk teknik.

Inredningsdesign	SUN-KOD 214ba
Grafisk formgivning, design och copywriting	SUN-KOD 213db
Förpackningsdesign	SUN-KOD 214ca
Övriga utbildningar grafisk teknik	SUN-KOD 213cy
Övriga utbildningar inredningsdesign	SUN-KOD 214by

Utfall ansökan YH-program 2024

Utbildningsinriktningar	Ansökningar	Beviljade ansökningar
Inredningsdesign	0	-
Övriga utbildningar inredningsdesign	1	1
Grafisk formgivning, design och copywriting	4	2
Förpackningsdesign	2	0
Övriga utbildningar grafisk teknik	0	-

Källa: MYH.

Pågående och beslutade platser per utbildningsinriktning och slutår.
Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

Utbildningsinriktningar	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Inredningsdesign		30	30			
Övriga utbildningar inredningsdesign	20	20	20	20	20	
Grafisk formgivning, design och copywriting	234	174	123	88	53	
Förpackningsdesign	65	30				
Övriga utbildningar grafisk teknik			20	20		

Källa: MYH.

Platser som beviljas efter ansökan 2025 påverkar i huvudsak slutåret 2028 och framåt eftersom utbildningarna generellt är mellan 300 och 400 yrkeshögskolepoäng. Nya platser kan fyllas på vid varje ansökningsomgång och på så vis byggs utflödet på framåt.

YH-flex

Det finns för närvarande inga beviljade YH-flex platser för analysens utbildningsinriktningar.

Resultat från genomförda utbildningar inom YH-program

Examensgraden de tre senaste slutåren.

Utbildningsinriktningar	2021	2022	2023
Övriga utbildningar inredningsdesign	93 %	..	74 %
Grafisk formgivning, design och copywriting	91 %	89 %	89 %
Förpackningsdesign	78 %	75 %	77 %
Totalt för yrkeshögskolan	70 %	68 %	68 %

Prickad cell betyder att uppgiften inte är tillgänglig, för osäker för att anges eller borttagen av sekretesskäl.

Källa: SCB.

Inriktningarna inredningsdesign samt övriga utbildningar grafisk teknik har inte haft något utbud de aktuella uppföljningsåren.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen året efter examen (avser examinerade 2023).

		Överensstämmelse arbete – utbildning		
Utbildningsinriktningar	Andel i arbete, procent	Helt/till största delen, procent	Till viss del, procent	Inte alls, procent
Grafisk formgivning, design och copywriting	66 ± 9	49 ± 12	27 ± 11	24 ± 10
Totalt för yrkeshögskolan	84 ± 1	62 ± 1	25 ± 1	13 ± 1

Felmarginal angiven med 95 procents konfidensintervall.

Källa: MYH och SCB.

Uppgifter kan inte visas för inriktningarna inredningsdesign, övriga utbildningar inredningsdesign, förpackningsdesign samt övriga utbildningar grafisk teknik eftersom uppgiften inte är tillgänglig, för osäker för att anges eller borttagen av sekretesskäl.

SCB har fått i uppdrag av myndigheten att ta fram uppgifter även för de utbildningsinriktningar som har haft för få svarande för att ett resultat ska kunna visas för aktuellt år. För att åstadkomma detta har de tre senaste årens resultat räknats samman. På så vis kan myndigheten också visa resultat för utbildningsinriktningen förpackningsdesign.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen året efter examen (avser examinerade 2021–2023 sammanräknat).

		Överensstämmelse arbete – utbildning		
Utbildningsinriktningar	Andel i arbete, procent	Helt/till största delen, procent	Till viss del, procent	Inte alls, procent
Förpackningsdesign	73 ± 9	41 ± 12	39 ± 11	19 ± 9
Totalt för yrkeshögskolan	88 ± 0	65 ± 0	25 ± 0	11 ± 0

Felmarginal angiven med 95 procents konfidensintervall.

Källa: MYH.

Trots sammanslagningen kan resultat för utbildningsinriktningarna inredningsdesign, övriga utbildningar inredningsdesign samt övriga utbildningar grafisk teknik inte visas.

Andel outnyttjade platser per startår.

Utbildningsinriktningar	2022	2023	2024
Inredningsdesign	-	-	-
Övriga utbildningar inredningsdesign	0 %	0 %	0 %
Övriga utbildningar grafisk teknik	-	-	100 %
Grafisk formgivning, design och copywriting	4 %	0 %	8 %
Förpackningsdesign	22 %	8 %	33 %
Totalt för yrkeshögskolan	12 %	11 %	9 %

Källa: MYH.

Om en cell är streckad betyder det att det inte startade någon utbildning det året.

Reflektion över resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden för övriga utbildningar inredningsdesign, grafisk formgivning, design och copywriting samt förpackningsdesign ligger över genomsnittet för yrkeshögskolan.

Andel i arbete ligger under genomsnittet för yrkeshögskolan för grafisk formgivning, design och copywriting samt förpackningsdesign. Detsamma gäller arbetets överensstämmelse med utbildningen där 24 respektive 19 procent uppger att de har ett arbete som inte alls överensstämmer med utbildningen. Uppgifter om andel i arbete samt arbetets överensstämmelse saknas för analysens övriga inriktningar.

Andelen outnyttjade platser varierar mellan utbildningsinriktningarna. Platserna nyttjas helt inom övriga utbildningar inom inredningsdesign. Grafisk formgivning, design och copywriting nyttjar sina platser i högre utsträckning än genomsnittet för yrkeshögskolan. Nyttjandegraden varierar mellan åren för förpackningsdesign och har en mycket högre andel outnyttjade platser 2023 än genomsnittet för yrkeshögskolan. Övriga utbildningar inom grafisk teknik nyttjade inte någon utbildningsplats vid senaste mätningen. Utbildningsinriktningen inredningsdesign hade ännu inte haft någon start de jämförda åren.

Slutsats

Den förhållandevis låga andelen i arbete efter examen för inriktningarna grafisk formgivning, design och copywriting samt förpackningsdesign kan tyda på att platsernas dimensionering behöver justeras. Myndigheten uppmanar också utbildningsanordnare att inte söka fler platser än man kan fylla.

Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt

Företag inom design, grafisk form, grafisk teknik, inredning, kommunikation och reklam ryms inom de så kallade "kulturella och kreativa branscherna". Dessa företag har kulturskapande eller andra kreativa processer som sin affärsidé och individer med kreativ yrkeskunskap och kulturell kompetens är deras främsta resurs. I Sverige återfinns omkring 130 000 företag, motsvarande en tiondel av alla Sveriges företag, i dessa branscher enligt utredningen *Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher* (SOU 2022.44).

Regeringen anser att de kulturella och kreativa branscherna utgör en ny basnäring i Sverige och har beslutat om en strategi för att främja en långsiktig och hållbar utveckling, *Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher*, Skr. 2023/24:111. Strategin ska gälla 2024–2033 och formulerar visionen att Sverige år 2033 ska ha stärkt sin position som ledande land för de kulturella och kreativa branscherna. Strategin inbegriper sex strategiska mål, varav ett av dem handlar om god kompetensförsörjning, livslångt lärande och goda villkor i trygghetssystemen. Den tekniska utvecklingen, digitaliseringen och AI uppges starkt påverka dessa branscher.

Design är ett begrepp som används för en mängd olika yrkespraktiker, kunskapsområden och slutresultat. Det används ofta för att beskriva ett föremåls konstruktion eller utseende men

innefattar även den skapandeprocess som används från idéstadiet till färdig produkt. Design tillämpas för utveckling av varor, tjänster, processer, budskap och miljöer i många olika yrkesroller och kan ha olika betydelser inom olika designdiscipliner och användarområden. Detta framgår av rapporten *Designbranschen i Sverige*, Form/Design Center 2025. Enligt rapporten har designområdet utvecklats och förändrats mycket under de senaste trettio åren i takt med att ny teknik och nya verktyg blivit tillgängliga.

Enligt Sveriges akademikers centralorganisations (Saco:s) hemsida finns olika grenar inom design, exempelvis yrken inriktade mot konstnärlig design, kommunikationsrelaterad design eller ingenjörrelaterade designyrken. Beroende på designgren kan arbetsgivarna vara allt från reklam- och kommunikationsbyråer, it-konsultfirmor och modeföretag till företag verksamma inom elektronik, fordon och verkstad. Arbetsmarknaden för de konstnärliga och de kommunikationsrelaterade designyrkena uppges vara i hård konkurrens.

Inom yrkeshögskolan finns flera utbildningsinriktningar inom designområdet. I denna analys ingår inredningsdesign, övriga utbildningar inom inredningsdesign, grafisk formgivning, design och copywriting samt förpackningsdesign. Utöver detta finns följande designinriktningar som ingår i andra analyser:

- Övriga utbildningar grafisk design och foto ingår i områdesanalysen *Foto och bildjournalistik*
- Övriga utbildningar modedesign ingår i områdesanalysen *Textilproduktion*
- Övriga utbildningar industri- och produktdesign ingår i områdesanalysen *Industri- och produktdesign samt CAD-konstruktion*.
- Speldesign ingår i områdesanalysen *Spel*
- Interaktionsdesign ingår i analysen *It –projektledare, dataanalys och interaktionsdesign*

Inredningsdesign samt övriga utbildningar inom inredningsdesign

Inredningsdesigners arbetar med att skapa estetiska inomhusmiljöer för bostäder, kontor, butiker och offentliga utrymmen. De arbetar med färgsättning, möblering, materialval och belysning. Enligt Trä- och möbelföretagens rapport *Den svenska möbel- och inredningsbranschen – statistik och analys av värdekedjan 2020* kan inredningsdesigners vara verksamma i branschen för att designa och utveckla möbler och inredning. De kan exempelvis arbeta hos separata specialiserade företag och "in house" hos olika tillverkare. Det förekommer också att man arbetar som egen företagare.

Inredningsdesigners kan ha väldigt olika utbildningsbakgrund. Grundläggande gymnasieutbildning kan vara det estetiska programmet med inriktning bild och formgivning, hantverksprogrammet eller bygg- och anläggningsprogrammet. Det finns även utbildning inom inredning och design inom folkhögskolan och via ett par privata utbildningsaktörer. På universitet och högskola finns till exempel utbildning till inredningsarkitekt samt inom scenografi. Ett visst utbud av arkitektur- och designutbildningar kan också finnas inom konst- och kulturutbildningar.

Det finns begränsat med underlag om efterfrågan för inredningsdesigners. Arbetsförmedlingen saknar bedömning av jobbmöjligheterna för yrket på hemsidan. Detsamma gäller även för närliggande yrkena inredningsarkitekt och scenograf.

Inredningsdesigner tillhör yrkesgruppen 3432 – inredare, dekoratörer och scenografer enligt standard för svensk yrkesklassificering. Enligt SCB:s yrkesregister fanns det cirka 2 700 anställda i yrkesgruppen år 2023. Hur många av dessa som specifikt arbetar som inredningsdesigner går dock inte att säga. Det fanns även cirka 300 egna företagare. Av de anställda hade drygt 50 procent som högst en gymnasieutbildning. Nästan 30 procent hade en eftergymnasial utbildning kortare än tre år och nära 20 procent hade en eftergymnasial utbildning på tre år eller mer.

Bland de anställda var 225 personer mellan 55–59 år. De beräknas börja gå i pension från och med 2029–2033 med ett genomsnitt på 45 personer per år.

Inredningsdesigners kan konkurrera med inredningsarkitekter som utbildas via universiteten om vissa uppdrag. Sveriges akademikers centralorganisation (Saco) skriver på hemsidan att det idag råder stor konkurrens på arbetsmarknaden för nyexaminerade inredningsarkitekter på grund av lågkonjunkturen, men att prognosen fram till 2030 är balans eftersom det utbildas färre inredningsarkitekter än dem som går i pension. Prognosens osäkerhet uppges vara hög. Dock finns allt fler verksamma på marknaden som saknar inredningsarkitektutbildning, vilket medför att konkurrensen om enklare uppdrag ökar.

Grafisk formgivning, design och copywriting

Utbildning inom utbildningsinriktningen grafisk formgivning, design och copywriting kan leda till arbete inom kommunikationsbranschen. Grafiska formgivare kan även arbeta inom tryck- och förpackningsindustrin.

På Sveriges kommunikatörers hemsida beskrivs några aktuella yrkesroller kortfattat:

- Grafiska formgivare utformar grafiska element och material.
- Art directors ansvarar för den visuella utformningen av kommunikationsmaterial.
- Digital designer designar material för digital användning.
- Copywriters skapar kreativa och övertygande texter för annonser och marknadsföring.

Enligt DIK – fackförbundet för kultur, kommunikation och kreativ sektor återfinns ovanstående yrkesroller vanligen inom den privata sektorn på exempelvis reklambyråer, marknadsavdelningar, olika medieföretag samt företag som tillhandahåller digitala tjänster. I viss mån finns grafiska formgivare också i den offentliga sektorn. Det är vanligt att nyexaminerade har tidsbegränsade anställningar som projektanställningar eller vikariat. Främst är det dem med längre erfarenhet och uppbyggda kontaktnät som driver företag och konsultar.

Det finns flera alternativa utbildningsvägar till ovanstående yrkesroller. Universitet och högskolor har medie- och kommunikationsvetenskapligt program på ett flertal orter runt om i landet, men

det finns även mer nischade program inom design, grafisk- och digital design. Inom konst- och kulturutbildningar finns yrkesförberedande utbildningar till art director, copywriter, grafisk form och reklam. Även folkhögskolor erbjuder utbildningar inom ovanstående områden. Det finns också ett visst utbud på den privata utbildningsmarknaden inom kommunikation, design och reklam.

Enligt DIK är arbetsmarknaden inom kommunikationsbranschen generellt tuff med hög konkurrens om jobben. För grafiska designers är arbetsmarknaden smalare än för traditionella kommunikatörer, vilket bidrar till ännu högre konkurrens. De senaste två åren har lågkonjunkturen påverkat arbetsmarknaden och efterfrågan på arbetskraft minskat, framför allt inom den privata sektorn. DIK har därför en försiktigare syn på efterfrågan för ovan nämnda yrken tills man vet hur konjunkturen utvecklar sig, och uppfattar nuvarande dimensionering av antalet utbildningsplatser som relativt hög.

Art director och grafisk formgivare tillhör yrkesgruppen grafisk formgivare med flera, SSYK 2172 enligt standard för svensk yrkesklassificering. Enligt SCB:s yrkesregister uppgick antalet anställda i yrkesgruppen till cirka 7 400 år 2023. Hur många av dessa som faktiskt arbetar som art director och grafisk formgivare går inte att säga. Det fanns även 1 300 egna företagare. Bland de anställda hade nästan 34 procent en gymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå och cirka 32 procent hade en eftergymnasial utbildning kortare än tre år. Lika många hade en eftergymnasial utbildning som var tre år eller mer. Statistiken visar att utbildningsnivån är väldigt blandad i yrkesgruppen med ungefär en tredjedel från respektive utbildningsnivå.

Av de anställda befann sig cirka 700 i åldersspannet 55–59 år. De beräknas börja gå i pension mellan 2029–2033, med ett genomsnitt av 140 personer per år.

Underlagen om efterfrågan för art directors, grafiska formgivare och designers är begränsad. Arbetsförmedlingen saknar beskrivning av jobbmöjligheterna för dessa yrken på hemsidan.

I rapporten Långsiktig yrkesområdesanalys Kultur, media och design 2023 skriver Arbetsförmedlingen att det råder relativt hög konkurrens om uppdrag och anställningar inom grafisk formgivning. Antalet förvärvsarbetande spås vara relativt konstant alternativt minska något till följd av att AI har potentialen att effektivisera delar av arbetet. Teknikutvecklingen väntas fortsätta att förändra yrket och de digitala verktyg som används.

Copywriter tillhör yrkesgruppen informatörer, kommunikatörer och PR-specialister, SSYK 2432 enligt standard för svensk yrkesklassificering. Enligt SCB:s yrkesregister uppgick antalet anställda 2023 i yrkesgruppen till cirka 23 900. Hur många av dessa som faktiskt arbetar som copywriters går inte att säga. Cirka 2 300 av de anställda befann sig i åldersspannet 55–59 år och beräknas börja gå i pension mellan 2029–2033. Det motsvarar i genomsnitt 460 personer per år. Det fanns även 800 egna företagare, men för dem fanns ingen uppgift om ålder.

Bland de anställda hade cirka 18 procent en gymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå. Cirka 24 procent hade en eftergymnasial utbildning som var kortare än tre år och cirka 59 procent hade en eftergymnasial utbildning som var tre år eller mer. Statistiken visar därmed att den vanligaste utbildningsvägen för yrkesgruppen är universitet och högskola.

Copywriters ingår i Arbetsförmedlingen prognos för kommunikatörer och informatörer på hemsidan. Arbetsförmedlingen bedömer att jobbmöjligheterna är medelstora nu och på fem års sikt.

Enligt SCB:s rapport *Trender och prognoser 2023* finns det risk för överskott på eftergymnasialt utbildade inom "medieproduktion", dit eftergymnasialt utbildade inom reklam och grafisk formgivning räknas, under prognosperioden till och med 2040 förutsatt att dagens utbildningsvolymen består. Det hänger samman med lägre pensionsavgångar samt beräknad efterfrågan på arbetskraft.

Det finns viss bredd inom utbildningsinriktningen, som har en nuvarande dimensionering på cirka 235–175 platser per år. Det överstiger samtliga pensionsavgångar för hela yrkesgruppen grafiska formgivare med flera. Myndigheten har även utflöden till yrkesgruppen informatörer, kommunikatörer och PR-specialister, som yrkesrollen copywriter tillhör, från andra utbildningsinriktningar och utbildningsområden exempelvis inom marknadsföring och information/kommunikation. Sammantaget tyder detta på att nuvarande utflöde ligger högt i förhållande till kommande pensionsavgångar. Tidigare resultat för utbildningsinriktningen visar också att under 70 procent av de examinerade fått ett arbete året efter examen. Av dessa är det nästan 25 procent som uppgivit att arbetet inte alls överensstämmer med utbildningen. Resultaten indikerar därmed att dimensioneringen av utbildningsinriktningen ligger för högt i dagsläget.

Förpackningsdesign och övriga utbildningar inom grafisk teknik

Grafiska företagen är bransch- och arbetsgivarorganisation för företag inom tryck- och förpackningsindustrin, med cirka 350 medlemsföretag. Industrin kännetecknas av tekniskt avancerade produkter såväl som digital utveckling och hantverkskonst. Branschen utvecklar, producerar, förpackar och distribuerar budskap för hela samhället och trycker allt från undervisningsmaterial, valsedlar, skyltar, reklammaterial till hållbara förpackningar för den gröna omställningen.

Enligt Grafiska företagets hemsida har teknikförändringar påverkat branschen i grunden med nya arbetssätt, flöden, processer, yrken och kompetensbehov. Företag breddar sina verksamheter för att möta ny konkurrens och nya kundbehov. Många grafiska företag erbjuder helhetslösningar som tar hand om kundens samlade behov av kommunikation och information, eller olika tilläggstjänster som lager- och distributionstjänster. På hemsidan beskrivs faserna i det grafiska arbetet.

Fas 1: Idé och koncept – strategiskt och kreativt arbete

Utformning av idé och koncept sköts ofta av marknadsavdelningar eller reklambyråer, men många tryckerier har egna inhouse-byråer som kan stå för konceptualisering.

Fas 2: Kreativ produktion – bild, text och layout

Andra fasen ansvarar för den grafiska formgivningen av en trycksak, förpackning eller webbplats, och i denna fas formas konceptet till verkliga produkter.

Fas 3: Industriell produktion – prepress, tryck och efterbehandling

I tredje fasen blir idé och koncept en färdig trycksak genom tre steg: förberedelser innan tryckning, tryckning/print samt efterbehandling.

Fas 4: Logistik – distribution

Utskick av den färdiga produkten sköts antingen av tryckeriet själva eller av ett distributionsföretag.

För att möta utvecklingen samt locka studerande behöver yrkesroller som utbildas via yrkeshögskolan en viss bredd, uppger Grafiska företagen. I deras rapport *Rekryteringsbehov för den grafiska branschen fram till 2026* (2024), sammanfattas resultaten från branschorganisationens senaste rekryteringsundersökning som gjorts bland medlemmarna. Av rapporten framgår att rekryteringsbehovet de kommande tre åren uppskattas till nära 950 personer fram till 2026, varav 450 tjänstemän och 500 yrkesarbetare. Den främsta anledningen till att företagen planerar att rekrytera är att verksamheterna växer, men även på grund av personalomsättning. Rekryteringsbehovet uppges främst vara från gymnasiet. Rekryteringsbehovet från yrkeshögskolan (både yrkesarbetare och tjänstemän) uppges vara cirka 75 personer 2025–2026, vilket är en ökning från knappt 50 personer 2024. De yrkeskategorier som företagen planerar att anställa fram till 2026 är främst personal med "andra kompetenser", tryckare samt personer med generell grafisk kompetens.

Förpackningsdesign

Förpackningar är ett huvudområde i den grafiska branschen där man tillverkar stora papprullar och förpackningar samt viker kartonger. Förpackningsdesign handlar om processen att utforma förpackningar för att skydda produkten, attrahera konsumenter och stärka varumärkets identitet.

Förpackningsdesigners skapar och utvecklar förpackningar för produkter. Arbetsuppgifterna kan exempelvis handla om produktutveckling, kommunikation, grafisk formgivning, design, funktion och konstruktion. Förpackningsdesigners kan arbeta på till exempel reklambyråer, förpackningsföretag, tryckerier eller tillverkningsföretag.

Enligt Grafiska företagen är kompetensen hos en förpackningsdesigner bred med ett visst tekniskt djup. De uppger att förpackningsdesigners är efterfrågade och viktiga för deras medlemsföretag och även kan arbeta utanför den grafiska industrin. De ser behov av att bevara utbildningarna inom förpackningsdesign på yrkeshögskolan.

Enligt Grafiska företagen är förpackningar i allt högre grad en del av köpupplevelsen. Med ökad e-handel har behovet av klimatsmarta och cirkulära förpackningar ökat. I regeringens pressmeddelande *Nya EU-regler ska leda till färre och mer hållbara förpackningar*, publicerad 27 februari 2025, framgår att Europas förpackningar och förpackningsavfall behöver bli mer cirkulära. Därför har EU fastställt en ny förordning om förpackningar och förpackningsavfall, Packaging Waste Regulation (PPWR), *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2025/40 om förpackningar och förpackningsavfall*, som beräknas träda i kraft från 2026. Den nya förordningen innebär att förpackningsindustrin behöver utveckla hållbarhetsarbetet och ta itu med det ständigt växande avfallet inom EU under hela livscykeln – från produktdesign till avfallshantering.

Förutom yrkeshögskolan saknas eftergymnasiala utbildningar inom grafisk design som specifikt är inriktade mot förpackningar. Det finns generell utbildning inom grafisk form och industridesign på flera högskolor och universitet runt om i landet. Utbildningar i design/grafisk design erbjuds också av flera folkhögskolor samt privata utbildningsanordnare. Även konst- och kulturutbildningar har yrkesförberedande utbildning inom grafisk design.

Förpackningsdesigners kan tillhöra yrkesgruppen grafisk formgivare med flera 2172 samt industridesigner 2171 beroende på yrkets innehåll. I rapporten *Långsiktig yrkesområdesanalys Kultur, media och design 2023*, skriver Arbetsförmedlingen att industridesigners arbetar med att formge industriellt producerade produkter. Yrket kombinerar det konstnärliga med det tekniska där designern ofta har en gränsöverskridande roll. De finns med från idé till färdig produkt och arbetar med bland annat funktion och användarvänlighet, produktionsmetoder, tillverkningsprocesser samt hållbarhetsfrågor.

En genomgång av yrkesgruppen grafisk formgivare med flera har redovisats ovan. Enligt SCB:s yrkesregister fanns det cirka 3 800 anställda industridesigners 2023 samt cirka 300 egna företagare. Bland de anställda hade nästan 15 procent en gymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå och 20 procent hade en eftergymnasial utbildning kortare än tre år. Drygt 60 procent hade en eftergymnasial utbildning som var tre år eller mer. Statistiken visar därmed att högskola och universitet är den vanligaste utbildningsvägen för anställda industridesigners. Eftergymnasial utbildning mindre än tre år, det vill säga yrkeshögskolenivå, utgör endast en mindre andel.

Av de anställda befann sig 355 i åldersspannet 55–59 år och beräknas börja gå i pension mellan 2029–2033. Det motsvarar i genomsnitt cirka 70 personer per år. För de egna företagarna finns ingen uppgift om ålder. Utlödet av förpackningsdesigners från yrkeshögskolan har under flera år legat på 65 per år. Det motsvarar i princip de beräknade pensionsavgångarna för anställda industridesigners.

Arbetsförmedlingen saknar bedömning över jobbmöjligheterna för förpackningsdesigners under rubriken "hitta yrken" på hemsidan. Likaså saknas bedömning för grafiska formgivare och industridesigners.

I rapporten *Långsiktig yrkesområdesanalys Kultur, media och design 2023* skriver Arbetsförmedlingen att konkurrensen om jobb är förhållandevis stor inom industridesign och yrket präglas även av internationell konkurrens. Framöver bedöms antalet förvärvsarbetande kunna öka till följd av att det finns en relativt stor efterfrågan på design- och hållbarhetsperspektiv vid produktutveckling.

Enligt SCB:s rapport *Trender och prognoser 2023* finns det risk för överskott på eftergymnasialt utbildade inom "medieproduktion" under prognosperioden till och med 2040, förutsatt att dagens utbildningsvolym består. Dit räknas eftergymnasialt utbildade inom design, grafisk form och grafisk teknik. Det hänger samman med lägre pensionsavgångar samt beräknad efterfrågan på arbetskraft.

Tidigare resultat för utbildningsinriktningen visar att 73 procent av de examinerade har ett arbete året efter examen. Det understiger genomsnittet för yrkeshögskolan. Bland de examinerade som fått jobb hade 20 procent ett arbete som inte alls överensstämmer med utbildningen. Det indikerar att utbildningsinriktningen ligger något högt. Ytterligare en yrkesroll inom branschen och yrkeshögskolan är förpackningstekniker, som ingår i yrkesgruppen 3119 – övriga ingenjörer och tekniker. Yrkesrollen ingår i områdesanalysen *Industriell produktion*.

Övriga utbildningar inom grafisk teknik

Inom denna utbildningsinriktning finns utbildning inom tryckteknik. Grundläggande utbildning till yrket kan ske via ett par riksrekryterande gymnasieskolor. Enligt Arbetsförmedlingen kan gymnasieutbildning vara en bra grund för arbete som tryckare, till exempel det industritekniska programmet, el- och energiprogrammet med inriktning automation eller teknikprogrammet med ett fjärde år.

Enligt Grafiska företagen finns det cirka 700 tryckerier i landet. De är koncentrerade till ett antal kluster med olika inriktningar i de södra och mellersta delarna av landet. Det finns endast ett fåtal tryckerier norr om Gävle.

Viss tryckeriverksamhet finns också kvar på större industrier och offentliga institutioner och vissa reklambyråer gör också mindre tryckjobb. Det område som sysselsätter flest arbetstagare och handlar om traditionellt tryckeriarbete, som exempelvis boktryck, kallas för civiltryck. Området är under expansion då trycktekniken hanterar nya typer av produkter som till exempel "striping", där man klär in stora produkter som bilar i plast, men även sprintar butiksinterior.

Grafiska företagen uppger att grafiska tekniker eller grafiska offsettryckare med bred kunskap behövs i branschen. Offsettryck är fortfarande den vanligaste tryckmetoden även om digitalt tryck växer. För att kunna offsettryck måste man behärska nästan alla andra tryckmetoder. Erfarna offsettryckare har utgjort en rekryteringsbas för högre tjänstemannabefattningar i den grafiska branschen men nya offsettryckare har inte kommit in i yrket. Bland de få offsettryckare som finns kvar väntas stora pensionsavgångar, vilket bidrar till bristen. Grafiska företagen ser därför att det finns behov av att öka utbildningsplatserna inom detta område inom yrkeshögskolan, men det handlar inte om stora volymer. Enligt Grafiska företagen skulle även nationell yrkesutbildning (NY), kunna vara intressant för utbildning inom digitaltryck samt screentryck.

Arbetsförmedlingen saknar aktuell bedömning över jobbmöjligheterna för tryckare och grafiska tekniker på hemsidan.

Vidareutbildning för yrkesverksamma inom design, grafisk formgivning och teknik

Yrkeshögskolans kurser kan vara ett bra verktyg för kompetensutveckling för yrkesverksamma. Arbetsförmedlingen skriver i rapporten *Långsiktig yrkesområdesanalys Kultur, media och design 2023* att teknikutvecklingen väntas fortsätta att förändra yrket som grafisk formgivare och de

digitala verktyg som används. Därmed blir kontinuerlig kompetensutveckling viktigt bland personer som arbetar inom yrkesrollen.

Enligt DIK är det relevant med kurser inom ny teknik samt AI-verktyg för olika roller i kommunikationsbranschen.

Enligt Grafiska företagen skulle befintliga medarbetare kunna åta sig andra yrkesroller i den grafiska industrin om de kompletterar med viss kompetens. Till exempel skulle de med allmän grafisk kunskap kunna lära sig offsettryck via yrkeshögskolans kurser.

Sedan tidigare har kurserna hållbara och tillgängliga förpackningar samt livscykelanalys för förpackningsindustrin, life cycle assessment for the packaging industry, beviljats inom inriktningen förpackningsdesign.

Tabellen nedan visar antalet beviljade platser för områdesanalysens utbildningsinriktningar 2024–2026. Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

Platser inom kurser med startår per utbildningsinriktning	2024	2025	2026
Förpackningsdesign	40		
Totalsumma	40		

Källa: MYH.

Regionalt utbud och regional efterfrågan

Nedanstående tabeller visar antal platser inom YH-program som avslutas per år i respektive region/län. Antal platser innebär tillgängliga utbildningsplatser och det är inte säkert att det motsvarar antal personer som examineras.

Utbildningar inom inredningsdesign. Antal platser per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Skåne		30	30			

Källa: MYH.

Utbildningar inom *övriga utbildningar inredningsdesign*. Antal platser per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Västra Götaland	20	20	20	20	20	

Källa: MYH.

Utbildningar inom *grafisk formgivning, design och copywriting*. Antal platser per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stockholm	70	35				
Värmland	70	70	35	35		
Västra Götaland	94	69	88	53	53	

Källa: MYH.

Utbildningar inom *förpackningsdesign*. Antal platser per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stockholm	35					
Värmland	30	30				

Källa: MYH.

Utbildningar inom *grafisk teknik*. Antal platser per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Värmland			20	20		

Källa: MYH.

Regionalt utvecklingsansvariga

Myndigheten för också en dialog om efterfrågan på kompetens med regionernas utvecklingsansvariga (RUA). Regionerna besvarar varje år en enkät som myndigheten skickar ut gällande efterfrågan på kompetens för de olika utbildningsinriktningarna inom yrkeshögskolan. Det utbud som regionerna har svarat på var det som gällde 2024 och nya platser kan ha tillkommit sedan dess. Att en region inte svarar på vilka behov som föreligger behöver inte betyda att det saknas efterfrågan på kompetens inom en utbildningsinriktning. Nedan presenteras en kort sammanfattning av de inkomna svaren.

Inredningsdesign

Ingen region har kommenterat utbudet.

Övriga utbildningar inredningsdesign

Västra Götalandsregionen framför att utbudet bör bibehållas.

Grafisk formgivning, design och copywriting

Region Värmland och Västra Götalandsregionen har svarat att utbudet bör bibehållas. Region Värmland framför att det är stor brist inom alla kompetensområden i branschen och hänvisar till en kartläggning av länets kompetensbehov inom delar av grafikerbranschen. Kartläggningen visar på stor brist inom vissa områden i den grafiska branschen.

Förpackningsdesign

Region Värmland har svarat att utbudet bör bibehållas och hänvisar till kartläggningen av länets kompetensbehov inom grafikerbranschen. Regionen framför ett stort behov av kompetens inom förpackningsproduktion med angränsade områden, samt av tekniker. Enligt kartläggningen finns en arbetsmarknad för kompetensen även i andra branscher.

Övriga utbildningar grafisk teknik

Region Värmland har svarat att utbudet bör bibehållas och hänvisar även här till kartläggningen av kompetensbehovet inom grafikerbranschen vilken har visat på ett förnyingsbehov i branschen.

Bedömning av utvecklingen för nya platser inom YH-program med start från 2026

Som beskrivs inledningsvis är bedömningen inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli färre eller fler än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan samtliga utbildningsinriktningar.

Bedömningen kommer att ses över årligen i samband med att områdesanalyserna uppdateras.

Inredningsdesign

Bedömningen är att utflödet bör bibehållas eller minska. Det innebär att 0–30 platser med start från 2026 bör beviljas i årets ansökningsomgång.

Övriga utbildningar inredningsdesign

Bedömningen är att utflödet bör bibehållas eller minska. Det innebär att inga platser bör beviljas i årets ansökningsomgång.

Grafisk formgivning, design och copywriting

Bedömningen är att utflödet bör minska från nuvarande nivå. Det innebär att 0–35 platser med start från 2026 bör beviljas i årets ansökningsomgång. YH-kurser för kompetensutveckling av redan yrkesverksamma kan vara aktuellt.

Förpackningsdesigner

Bedömningen är att dimensioneringen bör bibehållas eller minska. Det innebär att 30–65 platser med start från 2026 kan beviljas i årets ansökningsomgång. YH-kurser för kompetensutveckling av redan yrkesverksamma kan vara aktuellt.

Övriga utbildningar grafisk teknik

Bedömningen att dimensioneringen bör bibehållas eller öka något. Det innebär att 0–25 platser med start från 2026 bör beviljas i årets ansökningsomgång. YH-kurser för kompetensutveckling av redan yrkesverksamma kan vara aktuellt.

Definitioner	
Andel i arbete	De examinerades sysselsättning följs upp årligen via en enkät. Det huvudsakliga syftet är att ta reda på hur stor andel av de examinerade som har ett arbete året efter examen och hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen. Andel i arbete avser examinerade som har uppgett att de har arbete året efter sin examen. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.
Arbetets överensstämmelse med utbildningen	Arbetets överensstämmelse med utbildningen, för examinerade som uppgett att de har ett arbete året efter sin examen, mäter hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen enligt tre indelningar: helt eller till största delen, till viss del eller inte alls. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.
Examensgrad	Statistiska centralbyrån (SCB) är ansvarig för officiell statistik om yrkeshögskolan. Den officiella statistiken innehåller bland annat statistik om examinerade och examensgrad. Examensgrad beräknas som andel examinerade av antagna som bedrivit studier på utbildningar som ger examen. Examinerade avser antagna som har uppfyllt alla villkor för examen. Examinerade hänförs till det slutår som en utbildningsomgång har. För examinerade finns en eftersläpning i statistiken på grund av sena kompletteringar. Uppgifter för det senaste referensåret redovisas därför i november.
Konfidensintervall	Eftersom svarsbortfall förekommer är statistiken behäftad med viss osäkerhet. De redovisade procenttalen är därför skattningar med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket innebär att det sanna värdet ligger inom ett visst intervall med 95 procents säkerhet. Intervallet skrivs ut bredvid punktskattningen (andelen) med symbolen $\pm$, till exempel 90 ± 2. Det betyder att det sanna värdet, med 95 procents säkerhet ligger mellan 88 och 92 procent (SCB).
Utnyttjade platser	Utnyttjade platser avser summan av inställda platser och outnyttjade platser tre veckor efter start på varje enskild utbildningsomgång.
SUN-inriktningar	Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassificering av utbildningar som SCB ansvarar för. Den är en standard för klassificering av enskilda utbildningar samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. Varje utbildning grupperas efter SUN-inriktning. Den mest aggregerade nivån är en position (en siffra). Den mest detaljerade nivån är fyra positioner (tre siffror och en bokstav). Myndigheten för yrkeshögskolan behöver dock kunna gruppera utbildningarna efter en mer detaljerad indelning än den officiella. Därför har myndigheten gjort en egen utvidgning av SUN genom att skapa en femte position bestående av ytterligare en bokstav. Syftet med den lokala utvidgningen är att komma närmare yrken och yrkesroller.

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan

Box 145

721 05 Västerås

www.myh.se